

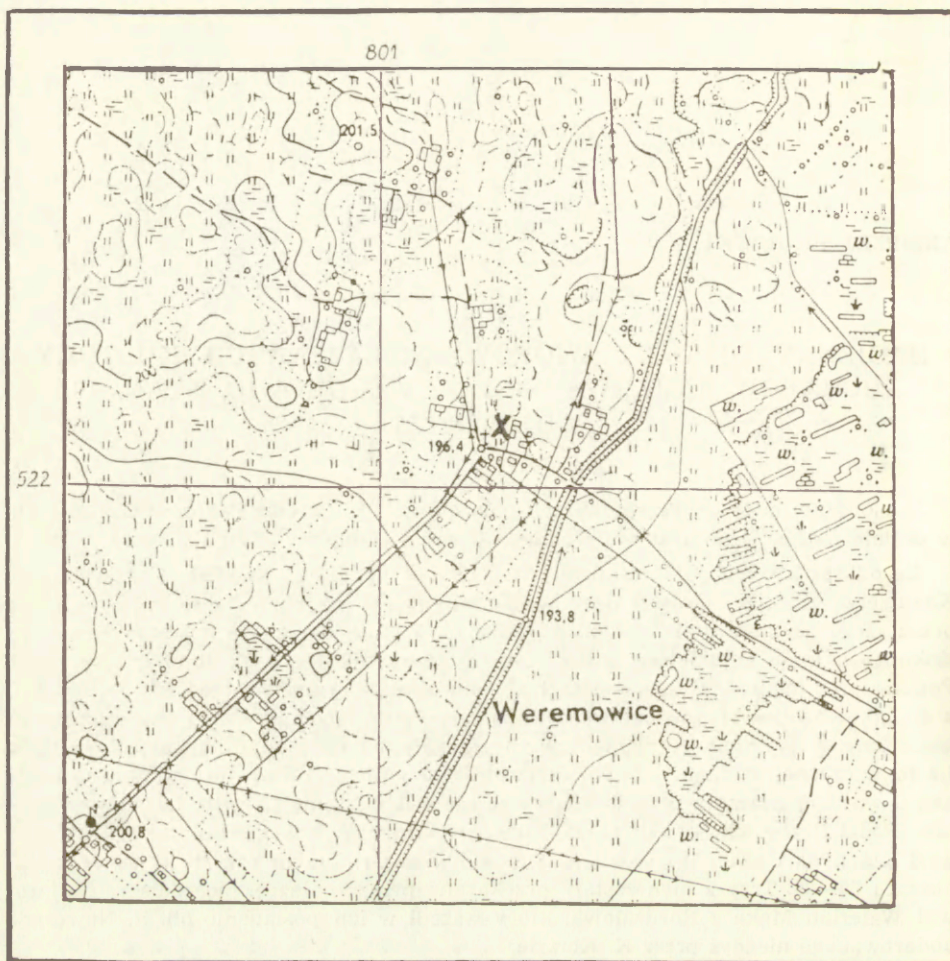
ANDRZEJ BRONICKI

BAGIENNY DEPOZYT WIÓRÓW KRZEMIENNYCH KULTURY PUCHARÓW LEJKOWATYCH Z WEREMOWIC, STAN. 19, WOJ. CHEŁM

Stanowisko nr 19 w Weremowicach położone jest w obrębie Pagórów Chełmskich, w dolinie należącej do systemu wodnego Uherki — dopływu Bugu (ryc. 1).

Do odkrycia wyrobów krzemienych doszło przypadkowo w 1984 roku za sprawą Kazimierza Korszli, zamieszkałego w Weremowicach nr 69 w czasie wykonywania przez niego wykopu pod fundament suszarni. Zabudowania gospodarcze odkrywczy zlokalizowane są w miejscu, gdzie niegdyś teren był bardzo podmokły, bagienny. Podczas prac melioracyjnych w latach siedemdziesiątych poziom wód został obniżony, a dodatkowo rejon stanowiska nadsypano za pomocą spychacza. Zabytki krzemienne znalezione w wykopie fundamentowym zalegały na dość znacznej głębokości: ok. 1,2 m, w czarnej, bagiennej ziemi. Pierwotnie przed pracami melioracyjnymi musiały znajdować się znacznie płycej. Odkrywcą nie był w stanie określić ile wiórów znalazł. Podał liczbę: ok. 10 sztuk. Do Muzeum Okręgowego w Chełmie zabytki trafiły po 8 latach na wiosnę 1992 roku w trakcie badań powierzchniowych w ramach AZP obszaru 80—89. Trzy z nich zostały przekazane przez znalazcę, pięć dalszych ofiarował Walerian Mąka z Rożdżałowa, który wszedł w ich posiadanie od H. Nowosada obdarowanego niegdyś przez K. Korszlę.

Wszystkie wióry posiadają niejednolicie białawą z odcieniem niebieskawym patynę. Pokrywa ona powierzchnie o różnym stopniu. Jeden z wiórów (ryc. 2:1) spatynowany jest całkowicie, dwa w znacznej części (ryc. 3:2, 3), pozostałe w stopniu niewielkim (ryc. 2:2—5; 3:1). Wykonano je z krzemienia wołyńskiego barwy brunatnej ciemnej, przechodzącej w jaśniejszą, beżową, lekko prześwitującego. Wszystkie egzemplarze są makrolityczne. Tylko trzy zachowały się kompletnie (ryc. 2:2, 3:1, 2). Pięć posiada odłamane wierzchołki. Przełomy niespatynowane a ich ostre krawędzie świadczą, że uszkodzenie nastąpiło po odkryciu. Być może tylko jeden wiór (ryc. 2:3) miał wierzchołek ułamany wcześniej (przed złożeniem do bagna). Piętki w sześciu przypadkach są zaprawione w postaci bardziej lub mniej stromego „daszku”, którego szczyt pokrywa się z osią wióra (ryc. 2:1, 3, 4, 5; 3:1, 2). Tego rodzaju kształt piątek świadczy o wykorzystywaniu miedzianego pośrednika do produkcji półsurowca (ustna informacja W. Migala, za którą serdecznie dziękuję). Dwa dalsze egzemplarze mają piętki również zaprawione, ale płaszczynowo (ryc. 2:2; 3:3). Wierzchnie strony części przypiętkowych są ścinione w czasie prawcowania pięciska. Wszystkie wióry zostały odbite z rdzeni (rdzenia?) jednopiętowych i pochodzą z rozwiniętej fazy eksploatacji. Świadczy o tym brak zaprawiaków, zniesionych już wcześniej w fazie pozyskania pierwszych egzemplarzy półsurowca. Trzy okazy posiadają tuż przy wierzchołku niewielkie powierzchnie pokryte korą (ryc.

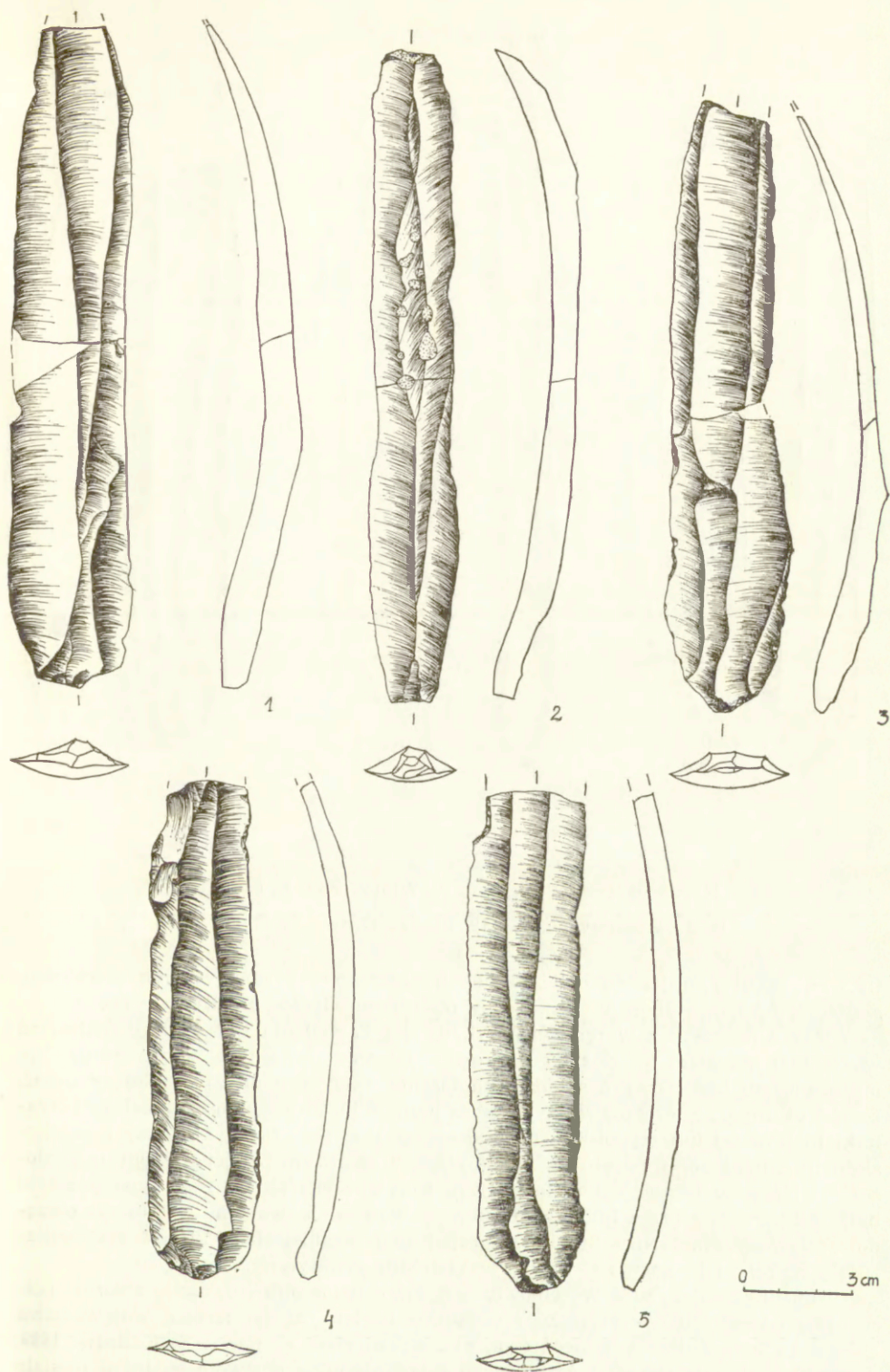

Ryc. 1. Weremowice, stan. 19. Położenie stanowiska

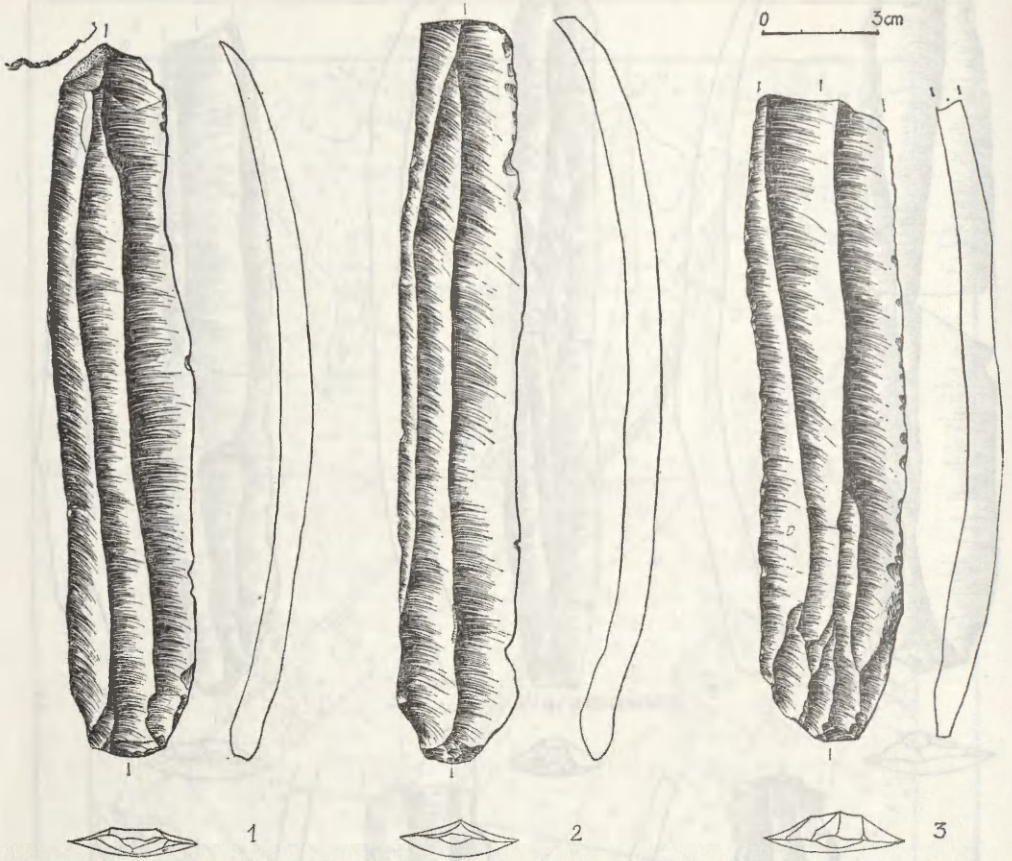
Fig. 1. Weremowice, site 19. Site location

2:2; 3:1, 2), jeden zaś — również plamy korowych wtrętów w partii centralnej (ryc. 2:2). Wszystkie wióry w przekroju poprzecznym mają kształt trapezowaty lub trójkątny. Wszystkie są w podobnym stopniu słabo podgięte. Krawędzie boczne zostały w wielu przypadkach nieregularnie wyszczerbione przez nieodpowiednie przechowywanie przez znalazcę. Pierwotnie, poza jednym wyjątkiem, nie były retuszowane. Wiór z retuszem (ryc. 3:1) posiada półpłaskie drobne załuskania lewej krawędzi na stronie wierzchniej w partii centralnej (odcinek 1,5 cm) oraz płaski retusz tej samej krawędzi, przy wierzchołku na stronie spodniej. Żaden z okazów nie nosi śladów wyświecenia. Długość wiórów waha się od 14,0 do 18,7 cm, szerokość od 2,5 do 3,8 cm, grubość zaś od 0,7 do 1,1 cm. Wszystkie trzy wióry zachowane kompletnie mają długość co najmniej 18,0 cm. Wielkości średnie wynoszą: długość 16,7 cm

Ryc. 2. Weremowice, stan. 19. Wióry. Rys. E. Kawalec
 Fig. 2. Weremowice, site 19. Blades. Drawn by E. Kawalec

Ryc. 3. Weremowice, stan. 19. Wióry. Rys. E. Kawalec

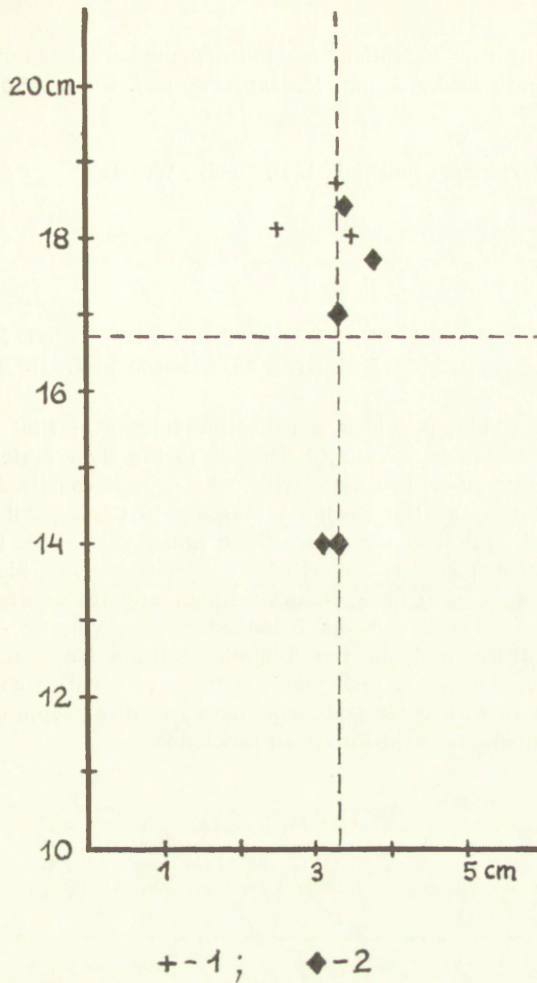
Fig. 3. Weremowice, site 19. Blades. Drawn by E. Kawalec

(18,3 cm — przyjmując do obliczeń długość egzemplarzy zachowanych w całości), szerokość 3,3 cm, grubość 0,9 cm. Cechy metryczne wiórów przedstawia ryc. 4.

Wióry z depozytu z Weremowic, wykonane z krzemienia wołyńskiego znaleziono w miejscu odległym od złóż tego surowca. Znajdźisko pochodzi spoza osady. Nie może więc tu być mowy o składzie na terenie osady produkcyjnej. Należy uznać, że jest to import z terenów zajętych przez ludność kultury wołyńsko-lubelskiej ceramiki malowanej lub trypskiej (B. Balcer: 1983, s. 187—188) i świadczy o daleko-siężnym handlu półsurowcem krzemieniem w środkowym neolicie. Okoliczność złożenia wiórów w bagnie wskazuje na jego wotywny charakter. Tego typu praktyki były kultywowane przez ludność kultury pucharów lejkowatych. Jest to rys obrzędowości tradycyjnej Niżu Środkowoeuropejskiego (Prahistoria..., 1979 s. 258) wskazujący na rolę, jaką dogrywał w tych czasach kult akwaticzny.

Gromadnie znalezisko z Weremowic jest już drugim publikowanym zbiorem półsurowca wiórowego odkrytym w środowisku bagiennym na terenie województwa chełmskiego (poprzednie z Wincentowa, gm. Krasnystaw — patrz: S. Kadrow: 1989, s. 27—33)). Wydaje się więc, że zjawisko składania ofiar bóstwom wodnym musiało występować wśród ludności kultury pucharów lejkowatych grupy południowo-wschodniej, a przynajmniej na terenie pogranicza Niż — Starowysoczyny. Trudno

Ryc. 4. Weremowice, stan. 19. Diagram metryczny wiórów:

1 — wióry całe, 2 — wióry ułamane. Rys. A. Bronicka

Fig. 4. Weremowice, site 19. Metric diagram of the blades:

1 — whole blades, 2 — broken blades. Drawn by A. Bronicka

w tej chwili wyrokować, czy mamy tu do czynienia ze śladami infiltracji ludności niżowej grupy wschodniej w środowisku małopolskim, czy zjawisko to jest efektem północnych wpływów kulturowych.

*Muzeum Okręgowe
w Chelmie*

BIBLIOGRAFIA

Balcer B.

1983 *Wytwórczość narzędzi krzemiennych w neolicie ziem Polski*, Wrocław.

K adrow S.

- 1989 *Skład wiórów krzemiennych kultury pucharów lejkwatych z Wincen-towa, stanowisko 5, gm. Krasnystaw, woj. Chełm, Spraw. Arch., t. XL, s. 27—33*

Prahistoria...

- 1979 *Prahistoria ziem polskich, t. II, Neolit, Wrocław*

ANDRZEJ BRONICKI

A DEPOSIT OF BELL BEAKER FINT BLADES FOUND IN A BOG
IN WEREMOWICE, SITE 19, CHEŁM PROVINCE

In Weremowice, Chełm province, a collective finding of flint blades was discovered. The site is located in a valley belonging to the river system of the Uszerka, a tributary of the Bug river, in Chełm Hills. The deposit consisted of 10 finds, eight of which were obtained by the Regional Museum in Chełm. All of the finds bear traces of boggy patina, that confirms what the finder said about the place of discovery. The blades were struck by means of a copper percussion piece. The find comprises a selected macrolithic half-product without any traces of usage; it is made from Volynian flint, whose deposits belonged to the Volynia — Lublin Painted Pottery culture, and, to the Tripolie culture. The fact that the blades were found in a bog, beyond a settlement, testifies to a votive character of the deposit: it was a sacrifice to water gods worshipped by the people of the Bell Beaker culture, which occupying Central European Lowlands.